

Krátka história obce Tomášov

Autor: PhDr. Silvia Némethová

Recenzent: PhDr. Júlia Ragačová

Jazyková korektúra: PhDr. Júlia Ragačová

Štylistická korektúra: PaedDr. Anna Mazúrová

Tomášov sa rozprestiera 18 km od hlavného mesta SR Bratislavy. Hoci Bratislava nie je úzko spätá s oblasťou obce, počas histórie nadobudnutý centrálny charakter veľkomesta výrazne ovplyvňoval život obyvateľov v okolitých obciach. V našom uponáhľanom svete postupne zabúdame na život našich predkov. Nachádzame málo času na pripomenutie dôležitých udalostí histórie. Typickým spôsobom pre moderného človeka, v elektronickej forme, sa pokúsím zhrnúť dejiny obce Tomášov.

1. Na začiatok o svedectve ústnej tradície našich predkov.

Podľa ich spomienok obec pozostávala z dvoch častí: Horné Pathó naproti dnešnému stavu ležala o dva kilometre bližšie k obci Malinovo a Dolné Pathó sa nachádzala za časťou obce Majorháza. Časté záplavy prinútili obyvateľstvo usadiť sa na dnešnom území obce, v Hornom Pathó. Keďže časť Horného Pathó zničili záplavy, obec pomenovali „Fele“, neskôr Féll, v slovenčine „polovica“.¹

K obci patria aj pričlenené majetky, ktoré v minulosti vlastnili šľachtici a aj dnes sú súčasťou obce Tomášov. Majetok **Majorháza** daroval uhorský kráľ Karol III. svojmu oddanému znalcovi práva, cisársko-kráľovskému dvorskému radcovi, barónovi Pavlovi Jeszenákovi za vernú službu a vedenie dedičských záležitostí. **Tomášov osada (mad'. Tamásháza)** v roku 1456 bola majetkom Gregora Tamásházyho.² Názov miestnej časti bolo odvodené od jeho priezviska. Neskôr tento majetok získal gróf Albert Apponyi, ktorý tu dal vybudovať tehelňu. Obecná časť **Doma** sa nachádza pri Malom Dunaji. V minulosti bola len málo obývaná.

Uhorská štátna správa vyzvala jednotlivé obce štátu, aby rozhodli o trvalom mene svojich obcí.³ Obecné zastupiteľstvo uznesením zo dňa 23. júla 1906 sa rozhodlo, že Féll sa premenuje na Fél. Na tom istom zasadnutí sa rozhodlo, že pripojená obec Madarasz sa od roku 1906 bude nazývať Kismadarász (slov. Malý Madaras). Dňa 29. júna 1918 k obci Fél pripojili ešte aj obec Hideghét (slov. Studené). Neskôr sa stala súčasťou obce Most pri Bratislave.⁴

V roku 1923, po vytvorení Československej republiky, Slovenská liga odkúpila od štátu pozemky Apponyiovcov, ktoré stratili v dôsledku prvej pozemkovej reformy, a rozdelila medzi prisťahovanými občanmi pochádzajúcimi z Terchovej, Myjavy a Moravy. V roku 1948 na žiadosť občanov slovenskej národnosti bola obec Fél premenovaná na Tomášov. Toto meno dostala podľa miestnej časti Tomášov osada.⁵

¹ Galgóczy, J.: *Kronika Fél 1935-1937*, s. 7.

² Borovszky, S.: *Pozsony vármegye /Bratislavská stolica/, Budapešť, Apollo, 1911, s. 62.*

³ Zákon z roku 1906 je úpravou nariadenia z roku 1898 o mene obcí a iných miestnych názvov.

⁴ Galgóczy, J.: *Kronika 1935-1937*, s.7.

⁵ Lamoš, T.: *Obecná kronika 1945 – 1967*, s. 6.

2. Prvé zachované písomné zmienky začínajú rokom 1250. Zaznamenané sú rôzne udalosti, spory, ktoré sa v danom období riešili.

- Prvý písomný doklad pochádza zo dňa **4. decembra 1250**. Listina vydaná v obci Oltve hovorí o súdnom rozhodnutí palatína Rolanda, bratislavského župana, v záležitosti riešenia sporu o majetok dvorníkov zo Žitného Ostrova so synmi Michala z Nadaštu. Tu medzi stotníkmi (lat. centuriones) dvorníkov zo Žitného Ostrova sa uvádza i Beca z Feélu. Menovaný bol prvým známym hodnostárom z obce Feél.⁶

- Listina z 13. októbra 1291 prináša svedectvo o priateľskom pokonaní vo veci predpokladanej vraždy Jána Feeliho. Jeho príbuzní odpúšťajú trest páchatel'ovi.⁷

- V listine zo dňa 27. februára 1401 na odporúčanie uhorských prelátov a barónov moravský markgróf Jodok daruje kráľovský majetok Feel na území bratislavskej stolice synovcovi Temelinovi zo Sv. Jura. Ak však menovaný zomrie bez mužského potomka, majetok sa dostane do rúk jeho bratovi Petrovi zo Sv. Jura.⁸

- Dňa 8. apríla 1409 po smrti Temelina na prosbu Petra zo Sv. Jura Hodnoverné miesto Bratislavskej kapituly prepísalo spomínanú darovaciu listinu.⁹

Félske majetky bývali často zálohované. Obec sa postupne stala súčasťou majetkového komplexu, ktorý patril k hradnému panstvu Éberhard /slov. Malinovo/. Súčasťou éberhardského panstva bola nielen obec Féel, ale aj jeho dnešné súčasti - niekdajšie samostatné lokality Majorháza a Tamásháza i obec Zálesie (maď. Tőkés). Ucelenejšie historické údaje o tomto panstve možno získať z urbárov zo 17. storočia.

Držiteľom časti Tomášov sa v roku 1734 stal Pavol Jeszenák z Viesky (maď. Kisfalud), ktorý už v roku 1723 v majetku na Žitnom Ostrove vlastnil obec Csenke /slov. Čenkovec/. Do majetku bol ako jeho nový vlastník vovedený v roku 1738, a Hodnoverné miesto Bratislavskej kapituly o tom vydalo listinu.¹⁰

Samospráva obce Féel, podobne ako v prípade iných uhorských miest a obcí, sa vyvíjala v zrkadle politických udalostí v krajine. Do roku 1848 išlo o poddanskú obec ležiacu v Bratislavskej stolici, na čele ktorej stáli richtár a prisažní a súdnu právomoc mal sčasti v rukách zemepán. Reorganizácia a významná modernizácia verejnej správy, ktorú uskutočňovala víťazná Viedeň po porážke maďarskej revolúcie v rokoch 1848/49, priniesla so sebou i zriadenie úradov, pôsobiacich na území okresu ako najnižšie inštalácie vo všetkých

⁶ *Krajinský archív v Budapešti, signatúra DL 3745.9*

⁷ *Slovenský národný archív, Archív bratislavskej kapituly, Capsa XIV. Fasc. 22. No. 2, kópia listiny je uložená v Krajinskom archíve v Budapešti pod signatúrou DF 226857.*

⁸ *Krajinský archív v Budapešti, signatúra DL 8640*

⁹ *Tamtiež, signatúra DL 9486*

¹⁰ *Nováková, V.: Archívny výskum. In: Marián Havlík, Elena Sabadošová: Kaštieľ v Tomášove, Architektonicko-historický a umelecko-historický výskum, Bratislava, Pamiatkový úrad SR, 2007, s. 214.*

administratívnych i súdnych veciach, ktoré neboli zvlášť vyhradené do pôsobnosti iných orgánov. Tieto úrady sa nazývali slúžnovskými úradmi. Boli zriadené a ich pôsobnosť bola vymedzená nariadením ministrov vnútra, spravodlivosti a financií zo dňa 19. januára 1853.

Pôsobnosť slúžnovských úradov sa postupne upravovala spolu s vývojom politických pomerov, hlavne po Rakúsko-Uhorskom vyrovnaní. Zákonný článok IV./1869 vyslovil zásadu, že sa súdnictvo oddeľuje od administratívy. Zákonný článok XXXI./1871 presunul súdnu kompetenciu slúžnovských v občianskoprávných a nesporných záležitostiach do právomoci novozriadených kráľovských okresných súdov. Agenda slúžnovských úradov bola nanovo upravená nariadením ministra vnútra zo dňa 12. novembra 1902, ktoré zostalo v platnosti až do zániku slúžnovských úradov, tj. do 31. decembra 1922.

Slúžnovský okres bol rozdelený na obvody a notariáty. Hlavný slúžny mal dozor nad ich agendou a podával návrhy na obsadzovanie notárskych miest. Bratislavská župa bola rozdelená na osem slúžnovských okresov. Obec Tomášov sa stala súčasťou 2. obvodu okresu Šamorín spolu s obcami Čakany, Čenkovce, Eliášovce, Hubice, Janíky, Malinovo, Maslovce, Most pri Bratislave, Oľdza, Štvrtok na Ostrove, Tonkovce, Vlky a Vojtechovce. V obci Fél sa vytvoril Obvodný notársky úrad, do pôsobnosti ktorej patrili obce Tomášov, Studené, Malý Madaras a Vlky. Notárske spisy sa väčšinou zachovali z rozmedzia rokov 1863 – 1918.¹¹

V obci Fél v tomto období postupne pôsobili nasledovní obecní notári: Vendelín Szieghardt, Pavol Kuszák, Gašpar Egyházy, Daniel Cséfalvay, Jozef Rác, Michal Forgács a Ferdinand Polák. Od roku 1897 v obci zamestnávali aj pomocných notárov. Obecnými richtármi v tomto období boli: Daniel Mikóczy, Ladislav Csenkey, Anton Wallner, František Both, Ludovít Olgyay a Ján Füle.¹²

V novej Československej republike politické okresy len zriedkakedy nadväzovali na bývalé slúžnovské okresy. Hranice šamorínskeho okresu však boli po vzniku republiky totožné s bývalými hranicami rovnomenného slúžnovského okresu. V medzivojnovom období neskôr nastali menšie zmeny. V roku 1923 pri úprave Československo-maďarskej štátnej hranice časť katastrálneho územia obcí odstúpená Maďarskému kráľovstvu a na druhej strane k nim boli pripojené časti katastrálneho územia maďarských obcí.

Mníchovská konferencia, ktorá sa konala 29. septembra 1938 dopomohla k rozpadu Československej republiky. Dňa 2. novembra 1938 vo viedenskom kaštieli Belveder veľmoci rozhodli o nových štátnych hraniciach medzi okliešteným Česko-slovenskom a Maďarskom. Vyprázdnenie odstúpených území československou mocou a okupovanie maďarským vojskom bolo vymedzené 5.-10. novembrom 1938. Okupovanie Žitného Ostrova

¹¹ Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa, Fond Hlavnoslúžnovský úrad v Šamoríne I. (1872 – 1921).

¹² Galgóczy, J.: *Kronika 1935 – 1937*, s. 76 – 77.

a šamorínskeho okresu vykonal 2. armádny zbor. Najprv bola zavedená vojenská administratíva, ktorá začala svoju činnosť od 10. novembra 1938. Štatárium (stanné právo), ktoré ešte zaviedli československé orgány, bolo 17. novembra zrušené a jurisdikčné právomoci vykonával vojenský súd.

Odstúpené územia južného Slovenska boli zjednotené s Maďarskom podľa zákonného článku 34/1938 zo dňa 13. novembra 1938. Počas okupácie v r. 1938 – 1945 boli obce Tomášov, Malinovo a Vlky pripojené k Maďarsku. Verejná správa bola zavedená od 22. decembra 1938. Na týchto územiach bol obnovený župný administratívny systém. Vynárali sa problémy pohraničných obcí Cseklész (slov. Bernolákovo), Szemet (slov. Kalinkovo), Gutor (slov. Hamuliakovo), Somorja (slov. Šamorín), Erzsébetmajor (slov. Alžbetin dvor), Majorháza a Éberhard (slov. Malinovo), ktorých obyvatelia vlastnili pôdu aj na československej, aj na maďarskej strane. Dostatočne nebol vyriešený ani malý pohraničný styk.

V období od septembra 1944 do začiatku mája 1945 sovietska a rumunská armáda oslobodili územie dnešného Slovenska. Medzi 25. marcom a 5. májom 1945 bolo oslobodené juhozápadné Slovensko. Zákony československej vlády a nariadenia Slovenskej národnej rady zmenili aj správne zriadenie na území šamorínskeho okresu. Zrušili zmeny okresných hraníc, ktoré sa realizovali počas maďarskej správy, ako aj vládne nariadenie Slovenskej republiky štátu o určení sídel a obvodov. Nariadenie Predsedníctva SNR zaviedlo systém národných výborov.¹³ Každá obec a okres zriadili národné výbory, ktoré svoju činnosť vykonávali až do roku 1990.

Verejná správa bola v Tomášove obnovená dňa 20. apríla 1945. V roku 1945 sa vytvoril Obvodný úrad miestnych národných výborov v Tomášove, ktorý bol nástupcom Obvodného notárskeho úradu vo Féli. Do jeho obvodu patrili obce Tomášov, Malinovo, Vlky a Zálesie. V obciach, kde bola prevaha maďarského alebo nemeckého obyvateľstva boli vymenovaní miestni komisári. Tak tomu bolo v obciach Tomášov, Malinovo, Most pri Bratislave a Vlky.¹⁴ Miestny národný výbor v Tomášove začal svoju činnosť v roku 1950. Ďalšia významná reorganizácia štátnej správy spolu s prijatím novej socialistickej ústavy nastala v roku 1960. Okres Šamorín bol zrušený, obce Tomášov, Malinovo, Most pri Bratislave a Vlky pripadli do novovytvoreného okresu Bratislava-vidiek. V súčasnosti obce patria do okresu Senec.¹⁵

¹³ Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa, Fond Hlavnosúžnovský úrad v Šamoríne II. (1938 – 1945).

¹⁴ Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa, Obvodný úrad miestnych národných výborov v Tomášove (1945 – 1950).

¹⁵ Štátny archív v Bratislave, pobočka Modra, Miestny národný výbor v Tomášove (1950 – 1990).

V obci Tomášov žilo v období druhej svetovej vojny spolu 32 osôb židovskej národnosti. Prvé protižidovské zákony sa objavili už v apríli 1939, ktoré štvorpercentnou hranicou obmedzovali činnosť Židov v rôznych oblastiach. V Maďarsku v lete 1941 vydali tretí židovský zákon, na Slovensku bol v septembri 1941 prijatý židovský kódex. Osudným sa stal pre židovské obyvateľstvo žijúce v obci rok 1942. Neskôr sa začali ich deportácie do koncentračných táborov v nacistami okupovanom Poľsku, hlavne do Auschwitzu (Osvienčimu), odkiaľ sa vrátil len málokto.

V roku 1946 do obce sa prisťahovali rodiny slovenských prisídlencov z Rumunska, ktoré sa o dva roky neskôr presťahovali do Čiech. 6. decembra 1946 do februára 1947 sa začal odsun obyvateľov maďarskej národnosti do Čiech a na Moravu. Z obce Tomášov bolo odsunutých spolu tridsať rodín. V roku 1948 sa vrátili do svojej rodnej obce. Na jeseň v roku 1948 presídlili z obce do Maďarska tridsaťtri rodín bez príležitosti vrátiť sa späť do ich domovov. Zo Žitného Ostrova v čase presídľovania bolo vyvezené obrovské množstvo poľnohospodárskych produktov a dobytká do Maďarska, lebo väčšinou boli na presídlenie určení zámožnejší roľníci, ktorí mali možnosť odvieť si všetok živý i mŕtvy inventár. Svoje nehnuteľnosti však museli opustiť.

S históriou obce sú úzko späté kultúrne a hospodárske pamiatky, medzi ktoré sa radia:

Rímsko-katolícky farský Kostol sv. Mikuláša dal v roku 1674 v barokom slohu postaviť ostrihomský arcibiskup Juraj Szelepcsényi na mieste staršieho zrúcaného kostola. Pri výstavbe použili stavebný kameň zo záplavami zničeného kostola Blahoslavenej Panny Márie z obce Malinovo. Rekonštrukcia sa realizovala v roku 1713. Nad bočným vstupom do kostola je umiestnený erb Juraja Szelepcsényiho. Pod erbom sa nachádza kamenná baroková soška sv. Mikuláša vyhotovená z pieskovca. Do kostola vedú tri vchody:

1. pôvodný vchod, nad ktorým sa nachádza spomínaná soška sv. Mikuláša,
2. dnešný hlavný vchod, ktorý pristavali v 19. storočí. Na jeho ľavej strane sú slnečné hodiny, ktoré majú tvar d'atelinového lístka,
3. vchod do sakristie.

V roku 1834, počas pôsobenia farára, Jána Thaisza, bol obnovený interiér kostola. Z tohto obdobia pochádzajú aj dnešné oltáre. V tomto období podlahu obložili kamennou benátskou dlažbou, ktorá sa však rokmi poškodila - popraskala. Dlažbu v 20. storočí odstránili, podlahu vybetónovali a potom pokryli novým kobercom. Mierne vyvýšené presbytérium (kňazište, priestor okolo oltára vyhradený pre duchovných) bolo oddelené kamenným zábradlím, ktoré v 60. rokoch 20. storočia z kostola odstránili.

Treba spomenúť aj omšové kňazské rúcha, medzi ktorými bola najkrajšia ručne vyšivaná kazula s latinským nápisom „Agnus Dei“ (slov. Baránok Boží), ktorá sa, žiaľ, stratila. Monštrancia pochádza z roku 1722. Kazateľnica a krstiteľnica sú rovnako barokové, pochádzajú z 18. storočia a pri prestavbe na konci 20. storočia boli z kostola odstránené. Počas pôsobenia súčasného farára, dekana Jána Zsidóa, boli kazateľnica spolu s krstiteľnicou znovu obnovené a umiestnené v kostole na pôvodné miesto.

V roku 1756 kanonické vizitácie zaznamenali v rímsko-katolíckom kostole sv. Mikuláša päťregistrový, v roku 1781 šesťregistrový organ.¹⁶ Súčasný osemregistrový organ so zásuvkovou sústavou a s mechanickou traktúrou postavil v roku 1864 mladý bratislavský organár, Michal Szlezák, ako svoj Opus 1.

V záhrade kostola bol **cintorín**, ktorý premiestnili v roku 1685 na ľavú stranu cesty vedúcej do obce Malinovo. V roku 1883 tu postavili **kaplnku Sv. Kríža**. Vo vnútri kaplnky boli umiestnené drevené plastiky sv. Jána Nepomuckého, sv. Krištofa a sv. Dominika z druhej polovice 18. storočia, ostatné vnútorné zariadenia – oltár a obraz sv. Anny pochádza z čias stavby. V roku 1965 kaplnka vyhorela, ale opäť ju postavili podľa pôvodných plánov. Pred požiarom sa podarilo zachrániť len drevenú plastiky sv. Jána Nepomuckého vytvoreného zo štyroch druhov dreva, ktorá je v súčasnosti umiestnená v kostole.¹⁷

Stavba kaštieľa v Majorháze v roku 1738 je prevažne spojená s menom Pavla Jeszenáka. Bol známym najmä svojim prohabsburským postojom, za čo získal od panovníka Karola III. donáciu na viaceré majetky, medzi nimi aj na Fél. Po ňom sa majiteľom celého panstva stal jeho brat Ján Jeszenák, ktorý zomrel v roku 1776. Na základe testamentu sa dedičom tohto majetkového celku označovaného podľa názvu obce Béke (Mierovo), ktorá do neho taktiež patrila, latinsky „Bekensis“, stal syn Pavla I., Pavol II. Jeszenák. Majetkový komplex získal spolu s bratom Štefanom, pričom samotný kaštieľ mal dostať Pavol a jeho mužskí potomkovia. Prestavbu kaštieľa a jeho okolia pravdepodobne začal ešte Ján, no dokončenie celej prestavby sa uskutočnilo až za Pavla II., keďže z roku 1779 sa zachoval záznam o námietkach Juraja Apponyho, Františka Balassu a Jána Illésházyho, že pri prestavbe kaštieľa a oplotenia boli dotknuté aj iné majetky než majetky rodiny Jeszenák, za čo im mal majiteľ poskytnúť adekvátnu náhradu.¹⁸

V roku 1738 vznikli v areáli kaštieľa aj hospodárske budovy a park. Množstvo vysadených rastlín, privezených do parku zo zahraničia, spolu s parkovými úpravami, dodali celému areálu kaštieľa veľmi malebný výraz. Aj vďaka tomu sa kaštieľ stal vyhľadávanou

¹⁶ *Vizitácia Jozefa Batthyányiho zo dňa 16.10. 1781.*

¹⁷ *Galgóczy, J.: Kronika 1935 – 1937, s.13-14.*

¹⁸ *Nováková, V.: Archívny výskum. In: Marián Havlík, Elena Sabadošová:Kaštieľ v Tomášove, Architektonicko-historický a umelecko-historický výskum, Bratislava, Pamiatkový úrad SR, 2007, s. 215.*

destináciou. Už vo svojej dobe vychýrenú Majorházu navštívili dcéra Márie Terézie, Mária Kristína so svojim manželom Albertom Kazimírom Augustínom, sasko-tešínskym kniežaťom, synom poľského kráľa, Augusta III. a v rokoch 1765-80 uhorským a nemeckým miestodržiteľom, a s ďalšími vysokopostavenými osobami. Vybavenie kaštieľa ich mimoriadne očarilo. Vďaka anglickému parku, bažantnici, pustovniam a filagórii, odkiaľ cez štrbinu ôsmich alejí sa otváral panoramatický pohľad na celú Majorházu, Malinovo, Studené, Podunajské Biskupice, Dunajskú Lužnú, Štvrtok na Ostrove i Šamorín, a rôznorodým ozdobám sa stávalo toto miesto neodolateľným a nesmierne vhodným na letné pobyty.¹⁹

Kaštieľ Jeszenákovcov získali Draskóczyovci, a keď sa Klementína Draskóczyová vydala, kaštieľ sa ako jej veno dostal do rúk šľachtického rodu Vay. Po tragickej nehode, pri ktorej zahynul dedič rodiny, Mikuláš Vay, jeho matka, Klementína Vayová kaštieľ predala Rudolfovi Strasserovi, úspešnému obchodníkovi s obilím, ktorý kaštieľ zrenovoval. V kaštieľskom parku v minulosti stála sýpka s erbom rodiny Jeszenákovcov, ktorú si dal postaviť v roku 1849 Ján Jeszenák, ktorý bol po porážke revolúcie 1848/1949 ako povstalec popravený.

Kaplnku sv. Margity vybudovali vo východnom krídle kaštieľa. Kaplnka po druhej svetovej vojne prestala slúžiť pôvodnému účelu a dlhé roky sa využívala ako sklad. Len architektonické riešenie priestoru poukazovalo na skutočnosť, že v minulosti slúžila veriacim. V súčasnosti, po rozsiahlej obnove, kaplnka opäť sa využíva na náboženské obraty.

Počas I. svetovej vojny bola v kaštieli vojenská nemocnica pre ranených vojakov cisársko-kráľovskej armády. V medzivojnovom období Strasserovci poskytovali turistom bohato zariadené izby kaštieľa na ubytovanie. Neskôr im štát majetok zhabal a na panstve umiestnili detský domov – výchovný ústav. Rudolf Strasser pred niekoľkými rokmi kaštieľ predal. Noví majitelia previedli jeho rekonštrukciu, čiastočne financovanú aj z príspevku Ministerstva kultúry SR, keďže kaštieľ je zaradený do Ústredného zoznamu národných kultúrnych pamiatok. Dnes slúži kaštieľ širokej verejnosti ako Art hotel kaštieľ, kde sa usporadúvajú rôzne podujatia a oslavy.

V obci sa nachádza **šľachtická kúria** postavená v 1. polovici 19. stor. Csenkeyovcami. Koncom 19. stor. prešla do rúk Rovarovcov, ktorým patrila do roku 1945. Neskôr sa jej majitelia viackrát vystriedali. Dnes slúži ako víkendový dom. Pôvodne klasistická kúria je prízemná stavba s pôdorysom v tvare písmena „T“, s jednoduchými fasádami a otvorenou pilierovou chodbou vo dvore. Nedávno bola budova stavebne upravená. Hlavná paľosová

19

Koncsol, L.: *A Csallóköz városai és falvai (Mestá a obce na Žitnom Ostrove)*, Bratislava, Kalligram, 2001, s. 420. ISBN 978-80-7149-721-9

fasáda je členená obdĺžnikovými oknami v šambránach s podokennými rímsami na konzolkách, pilastrami s toskánskymi hlavicami. Plastická výzdoba frontónov je novšia. Podobne aj plastiky levov na stĺpoch veľkej brány a veža v spojnici dvoch krídel.

Tomášovský valcový mlyn a.s., založili v roku 1917 ako akciovú spoločnosť Rudolf Strasser, miestni gazdovia a gazdovia z okolitých obcí. Trojpodlažná budova mlyna so samostatne stojacou trojpodlažnou sýpkou sa zachovala dodnes v temer pôvodnom stave.

V Tomášov-osade František Zvara prevádzkoval **tehelňu**, ktorá bola v majetku grófa Apponyiho. Ročne vyprodukoval štvrt' milióna kusov tehál. Na začiatku 20. storočia bola tehelňa odovzdaná novým nájomcom. Tehelňa vyrábala do r.1938 a po druhej svetovej vojne ju postupne zbúrali. Mala šesť tunelov na vypaľovanie a sušenie tehál a jeden vysoký komín. Z donedávna stojaceho komína sa už nič nezachovalo.²⁰

V minulosti písomnosti označovali voskovou pečaťou, či neskôr odtlačkom pečiatky, na znak ich hodnovernosti a právnej sily. Pečate zabezpečovali pôvodnosť a nedotknuteľnosť obsahu písomností. Listina osvedčená pečaťou bola použiteľná na právne účely. Nie inak je tomu aj v súčasnosti. Obec obsah svojich historických pečatí prebrala z patrocínia (zasvätenia) farnosti a dodnes používa pečať s vyobrazením sv. Mikuláša, ktorý je patrónom farnosti. Rovnakú symboliku môžeme nájsť aj na pečatiach farnosti. Na listine zo dňa 13. augusta 1850 sa nachádza odtlačok pečiatky a podpis farára Jána Thaisza. Pečať znázorňuje sv. Mikuláša s mitrou a v kruhopise pečate je v latinskom jazyku uvedené: „pečať farnosti Fél z roku 1830.“

Ako je vidieť, takmer osemsto ročná história obce Tomášov je veľmi bohatá a pestrá. Opisované udalosti poskytujú len stručný náhľad do minulosti obce. Pre hlbšie spoznanie dejín záujemcom odporúčam navštíviť príslušné archívy. Náučná prechádzka obcou môže tiež rozšíriť už získané vedomosti o každodennom živote, kultúre, umení, tradíciách i hospodárstve obce.

Použité pramene:

---

²⁰Galgóczy, J.: *Kronika 1935 – 1937*, s. 15-17.

1. Krajinský archív v Budapešti, listiny, signatúra: DL 3745.9, DF 226857, DL 8640, DL 9486.
2. Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa, Fond Hlavnoslužnovský úrad v Šamoríne I. (1872 – 1921).
3. Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa, Fond Hlavnoslužnovský úrad v Šamoríne II. (1938 – 1945).
4. Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa, Obvodný notársky úrad vo Féli (1863 – 1945).
5. Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa, Obvodný úrad miestnych národných výborov v Tomášove (1945 – 1950).
6. Štátny archív v Bratislave, pobočka Modra, Miestny národný výbor v Tomášove (1950 – 1990).
7. Vizitácia Jozefa Batthyányiho zo dňa 16.10. 1781.
8. Galgóczy, J.: Kronika 1935 – 1937.
9. Lamoš, T.:Obecná kronika 1945 – 1967.

Použitá literatúra:

1. Nováková, V.: Archívny výskum. In: Marián Havlík, Elena Sabadošová:Kaštieľ v Tomášove, Architektonicko-historický a umelecko-historický výskum, Bratislava, Pamiatkový úrad SR, 2007.
2. *Koncsol, L.: A Csallóköz városai és falvai (Mestá a obce na Žitnom Ostrove), Bratislava, Kalligram, 2001, s. 420. ISBN 978-80-7149-721-9.*
3. Borovszky, S.: Pozsony vármegye /Bratislavská stolica/, Budapešť, Apollo, 1911.